

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Αποκαλύπτοντας τη βία»: μια δύσκολη αλλά αναγκαία απόφαση

1. Η έμφυλη βία συνιστά παγκόσμιο φαινόμενο. **Παραβιάζει** τα ανθρώπινα δικαιώματα και εκφράζεται ως μορφή ισχύος και ελέγχου, διακυβεύοντας την ψυχική και τη σωματική υγεία. Εν τούτοις, είναι ανεπαρκώς καταγγελλόμενη.
2. Στην έμφυλη βία διαστρεβλώνεται η αυτοεικόνα και **διαρρηγνύεται** η εμπιστοσύνη στον εαυτό και στους άλλους. Το θύμα **νιώθει** τρομοκρατημένο, ένοχο, ντροπιασμένο, ταπεινωμένο και απροστάτευτο. Η απώλεια αυτονομίας και ελέγχου και η αίσθηση αδυναμίας λειτουργούν διαβρωτικά σε κάθε προσπάθεια φυγής από τον δράστη, ειδικά εάν κατέχει θέση εξουσίας και ελέγχου, από την οποία εξαρτώνται η επιβίωση ή/και η επίτευξη ενός σημαντικού στόχου ζωής. Το θύμα **υφίσταται** άμεσο ή έμμεσο εκφοβισμό και εκβιασμό, που **παρακωλύει** την αποκάλυψη και καταγγελία της βίας.
3. Συχνά λέγεται ότι τα θύματα δεν φεύγουν από τον δράστη και δεν καταγγέλλουν τη βία, είτε από προσωπική επιλογή, είτε από αδυναμία. Συνεπώς, θεωρούνται συνυπεύθυνα για αυτό που τους συμβαίνει. Αυτή η αντίληψη δεν ευσταθεί, καθώς αγνοεί τις σοβαρές ψυχολογικές επιπτώσεις, ειδικά, της χρόνιας κακοποίησης, οι οποίες παραλύουν και καθηλώνουν το άτομο στον ρόλο του θύματος. Παραγνωρίζει, επίσης, ψυχολογικούς και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που λειτουργούν αποτρεπτικά στη διαμόρφωση οποιουδήποτε σχεδίου διαφυγής. Κατά συνέπεια, δικαιολογεί τον δράστη και ενοχοποιεί το θύμα.
4. Το κυρίαρχο συναίσθημα που ενδυναμώνει την κακοποιητική μακρόχρονη σχέση και αποτρέπει τη διακοπή της είναι ο φόβος. Η σκέψη για φυγή λαμβάνει τρομακτικές διαστάσεις, εξαιτίας ενός διαρκούς φόβου, που γίνεται τρόμος, για το τι θα συμβεί την επόμενη στιγμή, μήπως ο δράστης κάνει κακό στο θύμα ή/και στα παιδιά, μήπως στιγματιστεί και απομονωθεί ή μήπως η αποκάλυψη δεν γίνει

πιστευτή. Η μη καταγγελία βίαιων περιστατικών κρύβει τον φόβο συνεπειών τόσο για το θύμα όσο και για τον θύτη.

5. Η χρόνια σωματική και συναισθηματική κακομεταχείριση σταδιακά καταστρέφει την αυτοεκτίμηση του θύματος και οδηγεί στην επικράτηση συναισθηματικής εξάρτησης από τον δράστη, σε βαθμό που το θύμα πιστεύει ότι δεν μπορεί να επιβιώσει μακριά του. Συνεπώς, οποιαδήποτε προσπάθεια διαφυγής φαντάζει ανέφικτη, ιδίως στη σκέψη στέρησης του πατέρα από τα παιδιά, ενώ ο δράστης μοιάζει παντοδύναμος. Τα θετικά συναισθήματα συνεχίζουν να υπάρχουν, παρά την ασκούμενη βία και σε συνδυασμό με τη μετάνοια που εκφράζει ο δράστης και την υπόσχεση περί μη επανάληψης της βίαιης συμπεριφοράς, ενισχύουν τον φαύλο κύκλο της βίας και τροφοδοτούν την ελπίδα ή την αυταπάτη ότι ο δράστης θα αλλάξει. Έτσι, το θύμα δικαιολογεί τη βία του δράστη και κατηγορεί τον εαυτό του.

6. Η ανεργία και η οικονομική δυσπραγία, ειδικά όταν υπάρχει ευθύνη ανατροφής παιδιών, δυσχεραίνουν την απόφαση του θύματος για απομάκρυνση από την κακοποιητική σχέση. Συνεπώς, καλλιεργείται η πεποίθηση περί αδυναμίας ανταπόκρισης στις αυξημένες, καθημερινές ανάγκες, καθώς και ο φόβος της φτώχειας και της απομόνωσης.

7. Τα κοινωνικά στερεότυπα του ρόλου του φύλου σε συνδυασμό με ένα πιθανό ιστορικό προηγούμενων κακοποιητικών εμπειριών, καθιστούν τη βία ως επιβολή ως έκφραση «ανδρισμού», οπότε μπορεί να θεωρηθεί ένδειξη αγάπης και δεν αποτελεί πάντα για το θύμα αιτία διακοπής της σχέσης. Σε συνδυασμό με την αποθάρρυνση από το κοινωνικό περιβάλλον και τις προτροπές όπως «Βρείτε τα», «Μη χαλάσεις το σπίτι σου», «Δεν μπορώ να επέμβω, είναι οικογενειακή υπόθεση», «Μήπως υπερβάλλεις;», σε συνάρτηση με την αντίληψη της βίας ως ιδιωτικής υπόθεσης, **μειώνουν** την πιθανότητα αποκάλυψης της βίας.

8. Η πεποίθηση του θύματος ότι ούτε η απομάκρυνση από τον βίαιο δράστη αποτελεί επαρκή προστασία, καθώς ακόμη κι αν ληφθούν νομικά μέτρα μπορεί να παραβιαστούν από τον δράστη, ενισχύει την ανασφάλεια και τον φόβο του θύματος.

9. Ωστόσο, κάποια θύματα βίας καταφέρνουν να σπάσουν τη σιωπή, αν και εξακολουθούν να φοβούνται και να ντρέπονται... Τολμούν και αποφασίζουν να αναζητήσουν βοήθεια, με κίνητρο την ευθύνη προστασίας των παιδιών τους, που

υπερέχει της διατήρησης της σχέσης. Συχνά, η απόφαση για διαφυγή έχει πολλά πισωγυρίσματα, δεδομένου ότι δεν είναι ούτε απλή, ούτε εύκολη.

10. Η προτροπή και η ενθάρρυνση του θύματος βίας για «σπάσιμο της σιωπής» είναι αδιαμφισβήτητες, αρκεί να συνδυάζονται με την εφαρμογή άμεσων ποινικών κυρώσεων και μέτρων για τον δράστη, την εφαρμογή μέτρων για την άμεση ασφάλεια και υποστήριξη του θύματος, την ευαισθητοποίηση των προσώπων με τα οποία έρχεται σε επαφή το θύμα (νομικοί, γιατροί, αστυνομικοί). Σε μια κοινωνία που θα εναρμονίζεται με την ουσιαστική ισότητα των φύλων, το σπάσιμο της σιωπής δεν θα εκθέτει το θύμα, αλλά θα αποκαλύπτει την εγκληματική συμπεριφορά του δράστη.

Χατζηγαλήνη Βίκυ-Ελένη, «Αποκαλύπτοντας τη βία»: μια δύσκολη αλλά αναγκαία απόφαση, ΤΟ ΒΗΜΑ, 25 Φεβρουαρίου 2021, (Διασκευή).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

A1. Να εξηγήσετε, με δικά σας λόγια, σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων τους παράγοντες που εμποδίζουν την αποκάλυψη της βίας σύμφωνα με το περιεχόμενο του κειμένου. **Μονάδες 15**

2η δραστηριότητα

A2. Να βρείτε πώς επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ των προτάσεων της τρίτης παραγράφου (Συχνά λέγεται ότι τα θύματα... και ενοχοποιεί το θύμα). **Μονάδες 4**

A3. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω φράσεις του κειμένου. **Μονάδες 4**

α) καθιστούν τη βίαιη επιβολή ως έκφραση «ανδρισμού» (7η παράγραφος)

β) τις προτροπές όπως «Βρείτε τα» (7η παράγραφος)

γ) η ενθάρρυνση του θύματος βίας για «σπάσιμο της σιωπής» (10η παράγραφος)

δ) των προσώπων με τα οποία έρχεται σε επαφή το θύμα (νομικοί, γιατροί, αστυνομικοί) (10η παράγραφος)

A4. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω φράσεις/ προτάσεις. **Μονάδες 4**

α) διαρρηγνύεται η εμπιστοσύνη στον εαυτό

β) Το θύμα νιώθει τρομοκρατημένο

γ) Το θύμα υφίσταται άμεσο ή έμμεσο εκφοβισμό

δ) που παρακωλύει την αποκάλυψη

A5. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω φράσεις/ προτάσεις. **Μονάδες 3**

α) Παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα

β) σημαντικού στόχου ζωής

γ) μειώνουν την πιθανότητα αποκάλυψης

3η δραστηριότητα

A6. Με αφορμή το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας να αναφέρετε τρόπους αντιμετώπισης της βίας και της εγκληματικότητας, σε μια δημοσίευσή σας στο ιστολόγιο του σχολείου σας (200-250 λέξεις).

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Τίτος Πατρίκιος είναι Έλληνας ποιητής, πεζογράφος και μεταφραστής, της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, ο οποίος το 1994 τιμήθηκε με το Ειδικό Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας. Σύμφωνα με τον ίδιο: «Προσωπικώς έχω φθάσει στο εξής να πιστεύω, να νομίζω καλύτερα, ότι υπάρχει η βία σε επίπεδο ατομικό ή μικροκοινωνικό, στην καθημερινότητά μας. Υπάρχει και η πολιτική βία, που μπορεί να οδηγήσει σε εξοντώσεις τεράστιων πληθυσμών».

Η βία -ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

Προσπαθώ να πω τα πράγματα
με τ' όνομά τους
και κάθε τόσο συναντώ
καινούργιες δυσκολίες.
Λόγου χάρη να πω τη βία, βία,
όχι ειρηνευτική επέμβαση
τη βία των πλουσίων και ισχυρών,
ούτε αναπόφευκτες ακρότητες
τη βία των φτωχών και καταπιεσμένων.
Με δυσκολεύουνε οι μεταλλάξεις
αυτού που λέμε αναγκαιότητα της Ιστορίας
οι αντιστροφές στις κινήσεις των πολιτικών
οι αναρίθμητες αναλύσεις των δημοσιολόγων
όμως κυρίως με περιπλέκουν
οι δικές μου ερμηνείες κι ενοχές.
Θα 'θελα πλέον να πω ανοιχτά
ότι έφτασα να απεχθάνομαι
την κάθε, όποιου και να 'ναι, βία.

Τίτος Πατρίκιος «Η αντίσταση των γεγονότων», εκδόσεις Κέδρος, 2000

1η Δραστηριότητα

B1. Να καταγράψετε το θέμα του ποιήματος και τους προβληματισμούς που θέτει ο ποιητής, τεκμηριώνοντας την άποψή σας. **Μονάδες 15**

2η Δραστηριότητα

B2. Να κατατάξετε το ποίημα στην παραδοσιακή ή στη μοντέρνα ποίηση αιτιολογώντας την απάντησή σας. **Μονάδες 5**

B3. Να εντοπίσετε μία αντίθεση στο κείμενο και να βρείτε τον λειτουργικό της ρόλο. **Μονάδες 5**

B4. Να εξηγήσετε σε τι εξυπηρετεί η επανάληψη της λέξης « βία» .
Μονάδες 5

3η Δραστηριότητα

B5. Να αξιολογήσετε τη στάση του ποιητή απέναντι στο φαινόμενο της βίας και να καταγράψετε τις προσωπικές σας σκέψεις και συναισθήματα για το φαινόμενο αυτό. (100-150 λέξεις). **Μονάδες 20**

Επιμέλεια: Μαργαρίτα Ασημάκη